

Posudek na diplomovou práci Heleny Denkové

Tématem práce je literární obraz Šumavy po roce 1945. Je to téma náročné, protože na rozdíl od předchozího období před rokem 1945 k němu existuje velmi málo literatury. Navíc si autorka ztížila práci tím, že do obrazu Šumavy zahrnuje nejen literaturu českou, ale i německojazyčnou. Klade to pochopitelně nemalé nároky (část těchto děl je psána dialektem), ale umožňuje to zajímavé konfrontace. Vznikla po mnoha stránkách pozoruhodná práce, která převyšuje běžný standard.

K pozitivům patří přesně promyšlená struktura a přesně vymezený pojmový aparát (na české území omezená Šumava versus přeshraniční Böhmerwald, šumavská literatura versus literatura o Šumavě). Po rekapitulaci obrazu Šumavy v literatuře do roku 1945 (Stifter, Klostermann, Watzlik, Mayer), při němž se Helena Denková mohla opírat o dosavadní studie (Maidl, Putna, Mareš, Mráz), rozvrhuje své vlastní téma do tří rozsáhlých kapitol: Šumava jako prostor, Šumava jako krajina a Šumava jako dějiště vztahů mezi Čechy a Němci. Každá z těchto velkých částí má několik podkapitol, které se zabývají dílčími tématy. Tak se u první kapitoly se mimo jiné objevuje Šumava jako hráz (zde např. analyzuje prózy Kalčíkovy a Pavlíkovy, v nichž je Šumava hrází vůči nepřátelskému světu na Západě, ale také také prózy Urzidila, německých a rakouských autorů, kde je tato hráz vnímána jako cosi nepřirozeného a také Setzweinovu Zelenou pannu, kde je hranice fenoménem procesuálním), Šumava jako prostor přeshraniční (zde pracuje mj. s pojmem "Wald", jenž označuje přeshraniční prostor, analyzuje některé historické romány, díla Grillova, Ettlova, Šmídova, Fibichova, šumavské pověsti) a Šumava jako vertikála (zejm. prózy kněze Františka Hobizala s vizí Šumavy jako prostoru výjimečného, Bohem požehnaného). Podobně jsou členěny i další dvě rozsáhlé kapitoly, které už nebudu podrobně popisovat. Pracuje se v nich např. s pojetím Šumavy jako "Heimat" (domova, domoviny), s mýtem Šumavy, antiidylizací atd. Tento postup vede k tomu, že jednotlivá díla jsou probírána několikrát, v různých kontextech.

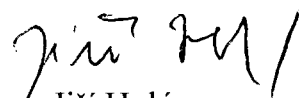
V práci pochopitelně nejde v první řadě o estetickou hodnotu, ale o zakreslení jednotlivých spisovatelů i děl (próz a básní) do pomyslné mapy literatury šumavského regionu. Přednostmi práce, které je třeba zmínit, je také perfektní orientace v kulturních a zeměpisných realitách, dobrá znalost německy psané literatury a němčiny (německy psaná díla autorka cituje v češtině, pokud vyšla v českých překladech; jinak je uvádí v originále a pod čarou připojuje svůj překlad) a schopnost rozlišování hodnot. Svědčí o tom např. diferenciací mezi prózami Kalčíkovými a Pavlíkovými. Oba autoři sice v podstatě vnímají Šumavu jako hráz očima oficiální komunistické ideologie (viz výše), ale druhý z nich prokazuje schopnost vícestranného vidění, takže se jeho obraz Šumavy někdy podobá obrazu Hobizalovu. "Některé prózy Petra Pavlíka sice také patří mezi díla literatury tendenční, ale na rozdíl od Kalčíka jsou Pavlíkovy prózy tematicky rozmanitější a tomu odpovídá i vícero pojetí Šumavy..." "...zpracování tématu vztahu mezi Čechy a Němci se na rozdíl od Kalčíka vyznačuje větší propracovaností". Jinde se ukazuje prospěšnost konfrontace českých a německojazyčných děl. "Česky píšící autoři situují děj svých děl do konkrétních lokalit, a proto se v jejich textech vyskytuje velký počet toponym, německy píšící

autoři naopak nazírají Šumavu, resp. Böhmerwald jako vnitřně diferencovaný celek, v němž se v synchronní perspektivě uplatňuje zejména hranice antropogenní."

Připomínky k této práci mohou být jen dílčí. Občas autorce zakřípe styl (čeština nesnese kupení jmen typu "dalším faktorem znesnadňujícím získání definice Šumavy"), někdy se dopustí překlepu ("píšícími německy píšícími"; "Grill v podtitulu básně Am Fusse der Himmelsreiter Grill", "na pomezí Čecha a Bavorska"). Pro nucený transfer sudetských Němců po válce používá pojem "odsun", což je trochu v kontrastu s dvojitou perspektivou pohledu, českou a německo (bavorsko)/rakouskou. Spojení "levicově orientovaní autoři" na s. 54 a s. 84 nepovažuji za šťastné, neboť zde nejde o názorovou orientaci, ale o konformismus vůči komunistickému režimu.

Práce Heleny Denkové přesahuje nároky na diplomovou práci. Navrhuji ji k obhajobě se známkou "výborně" a komisi doporučuju, aby uvažovala o uznání práce jako rigorózní.

30. 8. 2010

Jiří Holý